

ΕΛΕΥΘΕΡ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΑΤΡΟΥ ΩΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΝ ΤΟΥ ΑΝΑΠΗΡΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ¹

Υπό

Κ. Β. ΧΩΡΕΜΗ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Προβάλλει ὅμως ἓνα ἐνδιαφέρον, ὅσον καὶ περίεργον ἐρώτημα. Εἶναι πράγματι τόσον πολλαὶ αἱ συγγενεῖς ἀναπηρία; τόσον συχνὰ ἡ φύσις σφάλει;

Ἡ ἀπάντησις ἀτυχῶς ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος τούτου εἶναι ἀπολύτως καταφατική. Ὅχι μόνον εἶναι πάρα πολλαί, ποικίλαι καὶ πολύμορφοι, ἀλλὰ καί, δι' οὗς λόγους ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν, αὐξάνουν συνεχῶς. Ἐπὶ χιλίων γεννωμένων βρεφῶν, τὸ ἐν πάσχει ἐκ μογγολοειδοῦς ιδιοτείας καὶ 2,5 παρουσιάζουν διαφόρου τύπου ἄλλας σωματικὰς ἀνωμαλίας. Ἀναμφιβόλως ἡ ἀναπηρία εἰς τὴν ἀνωτέραν μορφήν τῆς ζωῆς, εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἶναι συχνότερα. Φαίνεται, καὶ τοῦτο εἶναι ἡ βιολογικὴ ἐρμηνεία τοῦ φαινομένου, ὅτι ὅσον ἀνερχόμεθα τὴν ζωολογικὴν κλίμακα, ὅσον δηλ. ἡ φύσις ἀναζητεῖ τὴν τελειοποίησιν τῶν εἰδῶν τῆς εἰς τὴν λεπτοτέραν ἐξειδίκευσιν τῶν συστημάτων καὶ ὀργάνων τοῦ σώματος, τόσον αὕτη παρασύρεται, παραπλανᾶται καὶ ὑποπίπτει εἰς σφάλματα. Θὰ ἤμποροῦσα νὰ τὰ ἀποκαλέσω σκιὰν τῆς δημιουργίας, χωρὶς ὅμως νὰ δύναιμι νὰ τὰ ἐρμηνεύσω ἢ νὰ τὰ διαιολογήσω ἀπολύτως.

Ἴσως αἱ σκιὰ αὗται τῆς δημιουργίας ἐμφανίζονται διὰ νὰ μᾶς ἐνθυμίζουν συνεχῶς τὴν ἀτέλειάν μας, ἴσως διὰ νὰ διαψεύσουν τὴν νιτσεϊκὴν φιλοσοφίαν περὶ τοῦ ὑπερανθρώπου, ἀφοῦ ἄλλωστε καὶ μεταξὺ τῶν ἀρχαίων θεῶν, τοὺς ὁποίους ὁ

Γερμανὸς φιλόσοφος ἐθαύμαζε, δὲν ἔλειπον οἱ ἀνάηροι.

Ποῖος δὲν ἐνθυμεῖται τὸν χωλὸν Ἡρακλῆτον, ὅστις, πλὴν τῆς ἐπικτήτου χωλότητός του, ἔπασχε καὶ ἐκ στρεβλοποδίας, ἤτο ἀμφιγύης (στραβοκάνης); Εἰς τὰ πολλαπλᾶ του καθήκοντα ἀνήκε καὶ ἡ φρουρησις τοῦ πατρὸς θεῶν τε ἀνδρῶν ἀπὸ τὰς ἀπιστίας πρὸς τὴν νόμιμον σύζυγον, τὴν Ἥραν. Τί ὅμως συμβολίζει ἡ ἀναπηρία αὕτη τοῦ Ἡρακλῆτου, εἶναι δύσκολον νὰ ἀπαντήσωμεν. Πάντως ἀναφέρεται εἰς τὴν Θεογονίαν τοῦ Ἡσιόδου ὅτι οὗτος δὲν ὑπῆρξε καρπὸς φιλότῃτος (ἔρωτος), καὶ συνεπῶς «ἔρωτοπαῖδι», ἀλλὰ σφοδρῶν διενέξεων, ἐρίδων, πάθους καὶ βιασμῶν τοῦ Διὸς πρὸς τὴν σύνευνόν του.

*Ἦρη δ' Ἡρακλῆτον κλυτὸν οὐ φιλότῃτι μγεῖσα γείνατο καὶ ζανέμησε καὶ ἤρισε ὦ παρακοίτη.*¹ Δηλαδή ἡ Ἥρα ὠργίσθη σφόδρα καὶ ἀντέστη πολὺ, ἐντείνασα τὰς δυνάμεις τῆς, ὑπέκυψεν εἰς τὸν βιασμὸν καὶ ἐγεννήθη ὁ Ἡρακλῆτος.

Τὴν ἐρμηνείαν δὲ αὐτὴν θὰ τὴν ἐξήλευε καὶ ἓνας σύγχρονος γενετιστής. Ἐξαρκεῖ ὅμως αὕτη; Ἄν κριθῆ βιολογικῶς, εἶναι ἀναμφιβόλως ἰκανοποιητικὴ. Ἐπρεπε ὅμως ἡ ἀτέλεια αὕτη νὰ συμπεριλάβῃ καὶ τοὺς θεοὺς; Ἐπρεπε δηλαδή μεταξὺ τῶν ἀθανάτων νὰ ὑπάρχουν ἀνάηροι; καὶ διατί;

Μήπως, συνεπῶς, πέραν τῆς βιολογικῆς ἐρμηνείας, ἡ ἀναπηρία συμβολίζει κάποιον

1. Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος.

1. Ἡσιόδου Θεογονία 927.

ἄλλο βαθύτερον νόημα ἢ ἐξυπηρετεῖ πιθανῶς ἄλλην, ὑψηλοτέραν σκοπιμότητα εἰς τὴν ζώην; Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι εὐχερής. Ὑπενθυμίζουσα ὁμως συνεχῶς εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰς ἀτελείας του, ἀποτελεῖ ἴσως τὴν θρυαλλίδα ἢ ὁποία διατηρεῖ ἄσβεστον τὸν πόθον καὶ τὴν ἐπιθυμίαν του πρὸς τελείωσιν καὶ ὑποδαυλίζει ἀενάως τὴν προσπάθειαν πρὸς ἐξύψωσιν. Δὲν ἀποκλείεται!

Ὁ Ἡφαιστος, τὸ παιδί αὐτὸ τοῦ πάθους καὶ τῶν σφοδρῶν ψυχικῶν διενέξεων τῶν γονέων του, ὑπῆρξε καὶ ὁ μεγάλος τεχνίτης τῆς ἐποχῆς του. Ἐφεῦρε τὸ πῦρ, κατεσκεύασε τοὺς κεραυνοὺς διὰ νὰ προασπίσῃ τὴν τιμὴν τῆς θεϊκῆς παστάδος. Ὑπῆρξεν ὁμως παραλλήλως καὶ ὁ νόμιμος σύζυγος τῆς Ἀφροδίτης καὶ φίλος τῆς Χάριτος. *Τὸ δὲ καὶ χολὸν αὐτὸν ὄντα καὶ χαλκέα τὴν τέχνην, ὃ Ἀπολλων, τὰς καλλίστας γεγαμηκέαι τὴν τε Ἀφροδίτην καὶ τὴν Χάριν.*¹ Βεβαίως πιστὴ δὲν τοῦ ἔμεινεν ἡ Ἀφροδίτη· ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἔχει σημασίαν!

Δὲν πιστεύω ὅτι εἶναι τυχαία καὶ ἀπλῶς συμπτωματικὴ ἢ ἰδιαιτέρα ἐπίδοσις τοῦ Ἡφαιστού πρὸς τὰς τέχνας ἀλλὰ καὶ ὁ ἐρωτικὸς δεσμὸς του πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ κάλλους.

Ὑπάρχει κατὰ τὸ τραγικὸν εἰς τὴν μοῖραν τοῦ ἀναπήρου ἀνθρώπου. Τὸ πάθος, τὸ ἀθεράπευτον ψυχικὸν τραῦμα, «ὁ ἀνεῖπωτος πόνος» ἐκεῖνος ποῦ κεντρίζει ἀλλὰ καὶ μαστιγώνει τὴν ψυχὴν, τὴν διεγείρει, προκαλεῖ σφοδρὰς συγκινήσεις καὶ ἐναλλαγὰς τοῦ συναισθηματικοῦ κόσμου. Χωρὶς αὐτόν, δύσκολον εἶναι νὰ νοηθῇ ἡ δημιουργία, διότι μέσα εἰς αὐτόν γονιμοποιοῦνται καὶ ἐκκολλάπτονται αἱ τέχναι, ἀφοῦ τῶν ψυχικῶν τούτων ἐναλλαγῶν καὶ μεταπτώσεων μορφοποιήσιν ἀποτελοῦν οὗτοι. Καὶ τοῦ συναισθηματικοῦ τούτου κόσμου περιορίζει τὰς διαστάσεις ἢ ἀμβλύνει τὰς ἐκδηλώσεις ἢ ἀναπηρία. Ὁ σωματικῶς ἀνάπηρος εἶναι καὶ συναισθηματικῶς ἀνάπηρος. Χωρὶς μάλιστα ἢ ἐκκτασις τῆς σωματικῆς βλάβης νὰ καθο-

ρίξῃ καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς ψυχικῆς ἀναπηρίας.

Δὲν νοεῖται, ὡς γνωστόν, ψυχικὸν φαινόμενον ἄνευ βιολογικοῦ ἀντικρύσματος· οἰοῦνδῆποτε ὁμως φυσιολογικοῦ ψυχικοῦ φαινομένου ἢ ὑπαρξίς εἶναι συνδεδεμένη πρὸς τὴν ἰδανικὴν ἀνατομικὴν ἀκεραιότητα τοῦ ἀτόμου, καὶ συνεπῶς πρὸς τὴν ὀλοκληρωμένην προσωπικότητα αὐτοῦ. Τοιαῦται ὁμως εἰς τὴν πραγματικότητα δὲν ὑφίστανται. Μικραὶ ἢ μεγάλαι ρωγμαι θὰ ὑπάρχουν πάντοτε, δι' ὃ καὶ κάθε ἄνθρωπος παρουσιάζει βαθμὸν ἀναπηρίας, χωρὶς ὁμως αὐτὴ νὰ εἶναι καὶ ἐμφανῆς ἢ ἀντιληπτῆ. Χωρὶς αὐτὰς τὰς ρωγμὰς ὁ ἄνθρωπος θὰ παρέμενεν ἐγκλωβισμένος καὶ ἀσφυκτιῶν εἰς τὴν στεγανότητα τοῦ ἀνατομικοῦ του προβλήματος. Θὰ ἦτο δοῦλος ἢ καὶ αἰχμάλωτος τῶν ἀδυσωπῆτων κελυσμμάτων τῆς λογικῆς του, ἢ ὁποία μόνον τοῦ σώματός του φιλοδοξεῖ νὰ θεραπεύῃ τὰς ἐπιθυμίας καὶ νὰ ἐξυπηρετῇ τὰς ἀνάγκας. Ἡ δύναμις αὐτῆς, ὅσον καὶ ἂν φαίνεται ἰσχυρά, δὲν τὸν ἱκανοποιεῖ πάντοτε· συχνάκις τὸν ὀδηγεῖ εἰς ἀδιέξοδον, καὶ ἀσφαλῶς ἢ ἀτέλεια τοῦ ἀνθρώπου ἀποτελεῖ τὴν ἀσφαλιστικὴν δικλείδα διὰ τῆς ὁποίας οὗτος ἐπιτυγχάνει νὰ ἀποδεσμευεῖται ἀπὸ τὸν κλοιὸν τοῦ ἀνατομικοῦ του περιβλήματος. Καὶ εἰς τὴν ἀτέλειάν του ὁ ἄνθρωπος ἀναζητεῖ ἐπικουρίαν διὰ νὰ ἐξασθενήσῃ ἢ καὶ ἀφοπλίσῃ τῆς λογικῆς του τὴν μαχητικότητα.

Διὰ τοῦ λόγου ὁ ἄνθρωπος ἐκφράζει τὰ διανοήματά του, πτωχὴ ὁμως καὶ ἀνίσχυρος παρέμεινε πάντοτε ἡ δύναμις αὐτοῦ διὰ τὴν ἐξωτερικέυσιν τοῦ συναισθηματικοῦ του κόσμου.

Σκληρὰ ὅθεν ὑπῆρξαν τὰ λύτρα καὶ βαρὺ τὸ τίμημα τὰ ὁποία καθώρισεν ἡ αἰωνία φύσις εἰς τὰ φθαρτὰ δημιουργήματά της διὰ νὰ τὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν ἀνάντη πορείαν τῆς ἐξελιξέως· θὰ τὰ πληρῶνωμεν πάντοτε, δὲν θὰ ἐξοφλήσωμεν ὁμως ποτέ.

Καὶ ὁμως ἐκ τῆς ἀτελείας αὐτῆς θὰ ἀντλή ὁ ἄνθρωπος θάρρος καὶ αἰσιοδοξίαν διὰ τὴν τελειώσιν του, τὴν ὁποῖαν τόσον ποθεῖ, ἀλλ' ἡ λογικὴ του δὲν ἀποδέχεται.

1. Ὀδύσσεια θ 266 ἐξ. καὶ 308 ἐξ., Λουκιανοῦ *Θεῶν Διάλογος* 15.

Ὁ Ἥφαιστος, ὡς γνωστὸν, ἐλατρεύετο ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς θεᾶς τῆς σοφίας. Μήπως λοιπὸν μετὰ τὰ παιχιδίσματα τῶν πυρίνων φλογῶν καὶ τὰς φωτεινάς θελασμένας τῶν ἀστραπῶν τοῦ χωλοῦ θεοῦ καθίσταντο λαμπρότερα τὰ μάτια τῆς γλαυκώπιδος; Μήπως ἀκόμη τὰ δημιουργήματα τοῦ λόγου καὶ τῆς διανοήσεως θὰ παρέμενον ψυχρὰ καὶ ἄγονα ἂν δὲν ἐδοιοῦντο ἀπὸ τὰς ἰσχυρὰς ἐκρήξεις τοῦ πάθους καὶ τῶν συγκινήσεων;

Ἀπὸ τῆν δυσμορφίαν τοῦ Πανὸς δὲν ἐγεννήθη ἡ τραγωδία; Καὶ τοὺς ἀσθενικοὺς ὤμους ἐνὸς δυσμόρφου ἀναπήρου, τοῦ κωδωνοκρούστου Κουασιμόδου, ὁ μέγας ρωμαντικὸς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος δὲν ἐξέλεξε διὰ νὰ στηρίξη τὸ ὑψηλὸν οἰκοδόμημα μετὰ τοὺς αἰχμηροὺς πύργους, φάρους τῆς νέας εὐρωπαϊκῆς σκέψεως;

Ἴσως ἡ συμβολικὴ αὕτη ἐρμηνεία νὰ εἶναι κάπως ἐξεζητημένη. Ἀλλὰ δὲν εἶναι παντελῶς ἀσθηρικός. Περὶ αὐτοῦ ὅμως θὰ ἐπανέλθωμεν.

Ἡ διάκρισις τῶν συγγενῶν ἀπὸ τῶν ἐπικτητῶν ἀναπηριῶν καθίσταται καὶ δι' ἄλλον λόγον ἀπαραίτητος, διότι ἀκριβῶς δι' αὐτῆς ὀδηγοῦμεθα εἰς καλυτέραν διάγνωσιν καὶ ὀρθότεραν διόρθωσιν τῆς βλάβης. Ὅσον ἄλλωστε ἀπομακρυνόμεθα τῆς βρεφικῆς ἡλικίας, τόσον ἡ σημασία τοῦ συγγενοῦς παράγοντος ἐξασθενεῖ, καὶ καθίσταται ἐμφανεστέρα καὶ δεσπόζουσα ἢ ἐπίδρασις τοῦ ἐπικτητοῦ.

Δυνάμεθα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ τονίσωμεν ὅτι αἱ συγγενεῖς ἀναπηρίαί εἶναι σωματοψυχικαί, ἐνῶ ἀντιθέτως εἰς τὰς ἐπικτητούς ἢ σωματικὴ βλάβη ἐπικρατεῖ καὶ προέχει κατὰ κανόνα εἰς τὴν ἀναπηρίαν.

Εἶναι ἤδη γνωστὸν ὅτι ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν ἀναπηρίαν τοῦ ψυχικοῦ παράγοντος ἢ τῆς πνευματικῆς σφαιρᾶς προκρίνει ἀσφαλῶς καὶ τὴν πρόγνωσιν τῆς σωματικῆς ἀναπηρίας· ἀποτελεῖ δ' ἀξίωμα ὅτι ἡ προοπτικὴ βελτιώσεως ἐπὶ οἰουδήποτε βαθμοῦ σωματικῆς ἀναπηρίας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διανοητικῆς καταστάσεως τοῦ ἀτόμου.

Οὕτω, παρὰ τὴν συνεχῆ ἀλλὰ βραδεῖαν βελτιώσιν εἰς ἣν τείνουν αἱ συγγενεῖς βλάβαι,

ἐν ἀντιθέσει μετὰ τὴν στασιμότητα ἢ ἐπιδεινώσιν ἢ ἐπιδεικνύουν ἐνίοτε αἱ ἐπίκτητοι, ἢ μελλοντικὴ τύχη τῶν πασχόντων τούτων ἔχει ἤδη προδιαγραφῆ. Βεβαίως, καὶ ἐπ' αὐτῶν ὁ ρόλος τοῦ παιδιάτρου εἶναι εὐρύς. Δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς νόσου, ἀλλὰ καὶ ἡ συμβολὴ του ὡς κατ' ἐξοχὴν στενοῦ συμβούλου τῆς οἰκογενείας ἐπεκτείνεται καὶ πολὺ πέραν ταύτης εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν πολλαπλῶν προβλημάτων, τὰ ὅποια μοιραίως ἀνακύπτουν ἢ γεννῶνται κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν ἐνὸς τοιοῦτου παιδιοῦ.

Καὶ ἂν μὲν τὰ ἀτυχῆ αὐτὰ πλάσματα ἀνήκουν εἰς τὸν τύπον τῶν ἐγκεφαλοπαθειῶν, καθ' ὅς βαρεῖα ἐξ ἴσου ἢ βλάβη τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς σφαιρᾶς, ὡς εἰς τὰς ἐγκεφαλικάς παραλύσεις, μικροκεφαλίαν, πυρηνικὸν ἴκτερον κτλ., αἱ ἀπαιτήσεις αὐτῶν περιορίζονται εἰς τὴν κλίνην ἐνὸς ἀσύλου, ἐφ' ὅσον ὁ Καιάδας σήμερον δὲν ἐπιτρέπεται, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἐπιτρέπεται. Διὰ τὴν φιλόξενον διάθεσιν ὅμως αὐτῆς ὑπεύθυνος εἶναι ἡ πολιτεία, καὶ αὕτη ὀφείλει νὰ προνοῇ καὶ ὄχι ὁ ἰατρός. Ἡ στέγη δ' αὕτη ὀπωσδήποτε πρέπει νὰ ἐξευρεθῆ, διότι ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀναπήρου ἐκ τῆς οἰκογενείας θὰ σημάνῃ τὸ τέρμα ἢ τὴν λήξιν μιᾶς σιωπηλῆς τραγωδίας, τῆς ὁποίας πρωταγωνίστρια εἶναι ἡ ἄτυχος μητέρα τοῦ ἀτύχου παιδιοῦ.

Ὅταν ὅμως ἡ ἀναπηρία περιορίζεται εἰς τὴν σωματικὴν σφαιραν, ὅταν δηλαδὴ προβάλλει ὡς ἀτέλεια ὀργάνου τινὸς ἢ συστήματος, ὅπως π.χ. κατὰ τὴν τύφλωσιν ἢ τὴν κώφωσιν, ἢ, ὅπως συχνότερον, ὡς πλημμελῆς λειτουργία τῆς κινητικῆς σφαιρᾶς, ἐνῶ παραμένει ἡ πνευματικὴ ἐξέλιξις ἀνεπηρέαστος, τότε τὰ πράγματα ἀλλάζουν, διαφέρουν πολὺ.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ σωματικὴ καὶ ἡ πνευματικὴ ἐξέλιξις τῶν ὄντων, παρὰ τὴν σχετικὴν αὐτονομίαν τὴν ὁποίαν ἐμφανίζουν αὐταὶ καὶ ἡ ὁποία καθίσταται ἐμφανεστέρα εἰς τὴν ἀνωτέραν μορφήν τῆς ζωῆς, ὅπως εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἐπιφανειακαί, ἐνῶ κατὰ βάθος αἱ λειτουργίαι αὐταὶ βαίνουν παραλλήλως καὶ ἀνα-

πτύσσονται ἀντιστοίχως, ἢ μία καλύπτει τὴν ἄλλην, ἢ καὶ ἀντιστρόφως.

Καὶ ἡ ἀπλή συνεπῶς ἀνάλυσις τοῦ ἀναπήρου παιδιοῦ, τοῦ ὁποίου ἢ μὲν πνευματικὴ ἀνάπτυξις ἐξελίσσεται κανονικῶς, ἢ δὲ σωματικὴ ὑστερεῖ, ἀποδεικνύει τὸν διάφορον τρόπον τῆς ψυχικῆς του ἀντιδράσεως πρὸς τὸ περιβάλλον του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ ἴδιον ἐγώ, ὁ ὁποῖος συνθέτει ἰδιότυπον καὶ ἰδιόρρυθμον τύπον, τὴν ψυχολογίαν τοῦ ἀναπήρου. Καὶ αὕτη πρέπει νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἐνταῦθα εἰδικώτερον.

Ἀπομακρυνόμενοι δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς οἰοσδήποτε συμβολισμούς, τοὺς ὁποίους ἀνατέρω ἀνεφέραμεν διὰ νὰ δικαιολογήσωμεν τὴν ἀναπηρίαν ὡς σκιὰν τῆς δημιουργίας, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ ἀντιμετωπίζωμεν αὐτὴν ὄχι πλέον ὡς καθολικὸν βιολογικὸν φαινόμενον ἐξυπηρετοῦν πιθανῶς ὄρισμένην σκοπιμότητα εἰς τὴν φύσιν, ἀλλὰ προσγειούμενοι πρὸς τὴν πραγματικότητα νὰ τὴν συνδέσωμεν ἢ νὰ τὴν ἐντοπίσωμεν πρὸς ἓνα συγκεκριμένον ἄτομον· καὶ τὸ ἄτομον τοῦτο εἶναι ὁ ἐκάστοτε ἄρρωστος μας.

Ἄλλὰ καὶ πάλιν, διὰ νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ εὐρύτερα ἐπισκόπησις, πρέπει ἡ σκοπία μας νὰ εὐρίσκειται ὑψηλὰ καὶ νὰ στηριζόμεθα εἰς ἓνα πλατὺ ὑπόβαθρον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ εἶναι δυνατόν εὐχερέστερον νὰ κρίνωμεν, ἀλλὰ καὶ ν' ἀναλύωμεν ὅ,τι ὠνομάσαμεν ψυχολογίαν τοῦ ἀναπήρου, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι θὰ ἀποκαλέσωμεν προσωπικότητα αὐτοῦ.

Μέσα εἰς τὰ στοιχεῖα ἅτινα θὰ προκύψουν ἀπὸ τὴν ψυχολογικὴν του ἀνάλυσιν θὰ προσπαθῆσωμεν νὰ ἐξηγήσωμεν καὶ νὰ ἀνεύρωμεν τὰς ρίζας τοῦ διαφορετικοῦ του ψυχισμοῦ καὶ τῶν διαφορετικῶν του ἀντιδράσεων. Ἐξ αὐτῶν δὲ θ' ἀποκαλυφθῇ πόσον σοβαρὰ εἶναι ἡ ἐπίδρασις καὶ ἐνίοτε πόσον τεραστία ἡ σημασία καὶ ἐλαχίστων ἀκόμη διαμαρτιῶν ἢ ἀναπηριῶν ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ παιδιοῦ.

Κάθε ἀνάπηρος ἀποτελεῖ ἓνα πρόβλημα καὶ ἡ ψυχολογία του ἓνα αἶνιγμα. Καὶ ἀπλή σκέψις ἀκόμη νὰ ἀποπειραθῶμεν νὰ ὑπεισέλθωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν αὐτῶν θὰ ἦτο παράτολμος. Ἐνταῦθα θὰ περιο-

ρισθῶμεν μόνον εἰς τὴν σπουδαιότητα τῆς κινητικῆς ἀναπηρίας, ἐκείνης δηλαδὴ ἢ ὁποία εἶναι πλέον προσιτὴ εἰς ὑμᾶς καὶ ἐνδιαφέρει περισσότερο τὴν ὑμετέραν Ἑταιρείαν.

Θὰ προσπαθῆσωμεν δηλαδὴ νὰ ἐκθέσωμεν πῶς καὶ διατὶ καὶ ἡ ἐλαχίστη μείωσις τῆς κινητικῆς λειτουργίας τοῦ ἀτόμου τραυματίζει τόσον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διατὶ ἐπιτέλους καὶ μόνον ἡ ἀπώλεια τῆς ὀνυχοφόρου φάλαγγος τῆς μῖας μόνον χειρὸς ἢ καὶ ἡ μειωμένη κινητικότης τοῦ ἐνὸς βλεφάρου ἐπηρεάζει τὴν προσωπικότητά του.

Διότι ἡ κινητικὴ λειτουργία ἀποτελεῖ τὴν ἰσχυροτέραν ἐκφραστικὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν κατέχει ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸν συναισθηματικὸν του κόσμον. Ἐὰν ἡ γλῶσσα μορφοποιῇ τὰς σκέψεις τοῦ ἀνθρώπου, ἡ κινητικὴ λειτουργία μὲ τὴν ἀφάνταστον ποικιλίαν τῶν ἀποχρώσεων τῆς ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸν μέσον δι' οὗ ἐξωτερικεῖται καὶ μορφοποιεῖται ὁ συναισθηματικὸς μας πλοῦτος.

Δικαίως λοιπόν, παραλλήλως πρὸς τὴν σπουδὴν τῆς πνευματικῆς του ἐξελίξεως ἐν συνδυασμῷ καὶ συγκρίσει πρὸς τὴν χρονολογικὴν ἡλικίαν τοῦ παιδιοῦ, ἐρευνᾶται σήμερον καὶ ἡ κινητικὴ του λειτουργία, καὶ μόνον ὅταν αὐταὶ βαίνουν παραλλήλως ἢ καλύπτουν ἀλλήλας ὁμιλοῦμεν περὶ ὑγιοῦς παιδιοῦ.

Καὶ διὰ νὰ εἶμαι σαφέστερος, ἡ ἀνατομικὴ ἀρτιμέλεια ἐνὸς ἀτόμου δὲν ἐξαντλεῖ ἀπλῶς ἢ καλύπτει τὴν θέσιν του εἰς τὸν χῶρον, ὡς τοῦτο ἐκ πρώτης ὄψεως νομίζεται, καὶ ἡ ὁποία μὲ τὰ σύγχρονα μέσα τῆς μεταφορᾶς, ἐὰν ἦτο περιορισμένη, θὰ τὸ διευκόλυνεν ἴσως καὶ θὰ τοῦ ἦτο καὶ εὐκταία, ἀλλ' ἐξασκεῖ καὶ μεγίστην ἐπίδρασιν καὶ ἐπὶ τοῦ ψυχισμοῦ του.

Ὁ ἄνθρωπος συνήθως θέλει νὰ φαίνεται μεγαλύτερος καὶ ἐπιβλητικώτερος ἀπ' ὅ,τι εἶναι, καὶ βαθυτάτη εἶναι ἡ ἐπιθυμία του ὅπως ἡ σωματικὴ του προβολὴ παρουσιάζεται ἐντονωτέρα εἰς τὸν χῶρον· εἶναι δὲ δύσκολον ἂν μὴ ἀδύνατον νὰ ἀποξενώσωμεν τὴν σωματικὴν προβολὴν τοῦ ἀτόμου, ὡς αὕτη ἀνατομικῶς παρουσιάζεται,

ἀπὸ τὴν προσωπικότητά του, διὰ τῆς ὀποίας ὅμως προσωπικότητός του συμμετέχει οὗτος καὶ ἀκτινοβολεῖ πρὸς τὸ περιβάλλον του.

Ἐπῆρξεν ἴσως ἀτύχημα διὰ τὸν ἄνθρωπον ὅτι τὸ ἀνάστημά του δὲν ἀυξάνει παραλλήλως πρὸς τὸ βάρος του, ἀφοῦ τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ τοκετοῦ μόλις τριπλασιάζεται ἢ τετραπλασιάζεται, ἐνῶ τὸ δεύτερον εἰκοσαπλασιάζεται ἢ καὶ ἀτυχῶς σήμερον πολλακίς πεντηκονταπλασιάζεται! Γνωρίζομεν ὅλοι πόσον ἄσχημα αἰσθάνονται οἱ βραχύσωμοι ἄνθρωποι, ἀρτιμέλεις καθ' ὅλα τ' ἄλλα, καὶ πόσον ἀγχώδης καταστάσις ἢ ἔλλειψις ἔστω καὶ ὀλίγων ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου ἐκ τοῦ ἀναστήματος τοῦ ἀτόμου.

Οἱ θρίαμβοι καὶ αἱ μεγάλοι κατακτήσεις τοῦ Ναπολέοντος δὲν ἐπέτυχον ν' ἀπαλύνουν ἢ ν' ἀπαλειψουν ἀπ' αὐτὸν τὸ σύμπλεγμα τῆς κατωτερότητός του, καὶ εἰς τὸν ἵππον του ἀνεξήτει ἐκεῖνον πού ἢ φύσις, τόσον πλουσιοπάροχος πρὸς αὐτὸν κατὰ τ' ἄλλα, τοῦ ἐστέρησεν. Ἄλλα καὶ τοῦ Talleyrand ἢ διαστρεβλωμένη προσωπικότης καὶ αἱ ἐκδηλώσεις αὐτοῦ δυσκόλως δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ἄσχετοι πρὸς τὴν χωλότητά του. Ἡ ἐπιβλητικὴ μορφή τοῦ Bismarck ὑπῆρξε τὸ κάρφος τοῦ ὀφθαλμοῦ διὰ τὸν ἀνάπτηρον Γουλιέλμον, καὶ ἀσφαλῶς ἄλλος θὰ ἦτο ὁ ροῦς τῆς ἱστορίας ἐὰν ὁ πρῶτος δὲν ἐξεδιώκετο ἐκ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Καγκελαρίου. Ἡ διαφορὰ τοῦ ἀναστήματος τῆς μικρᾶς μαθητριάς εἰς τὸ σχολεῖον, ὅταν μάλιστα τὸ ἀντίπαλον δέος ἀρχίζῃ νὰ τὴν ἐνοχλῇ κάπως, τὴν τραυματίζει, καὶ ὅταν τὸ τακοῦνι ἀδυνατεῖ νὰ τὴν ἀνυψώσῃ ὑψηλότερον εἰς τὸ βάθρον τῆς ζωῆς, εἰς ἄλλα καταφεύγει, ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἀναζητεῖ μέσα, τὰ ὁποῖα ἀφθόνως καὶ ἀφειδῶς προσφέρει καὶ παρέχει ἢ μόδα.

Βεβαίως ὁ παλαιότερος ἄνθρωπος, ζῶν πλησιέστερον καὶ προσκεκολλημένος εἰς τὴν φύσιν, μέσα εἰς αὐτὴν καὶ δι' αὐτῆς προσεπάθει νὰ εὐρύνῃ τὴν προσωπικότητά του. Καὶ ὁ καθαλλάρης εἰς τὸ ἄλογον καὶ ὁ ἡνίοχος εἰς τὸ ἄρμα του δὲν κάμνουν τίποτε περισσότερον ἢ ὀλιγώτε-

ρον ἀπ' ὅ,τι ἢ σύγχρονος δεσποινὶς μετὸ κτένισμά της, μετὸ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι τὸ περίγραμμα τῶν πρῶτων μετὸν εὐμορφιὰν καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν καμπυλῶν κολακεύει τὸν ἐγωισμόν των, τὴν προσωπικότητά των, ἐνῶ τῶν δεσποινίδων τὸ σύγχρονον κτένισμα, ἐλαχίστων μὲν ἱκανοποιεῖ τὴν ἀνταρέσκειαν, τὰς πλείστας ὅμως μεταβάλλει εἰς ὑδροκεφάλους!

Μέσα εἰς τὰ ἀρχαῖα γλυπτά, εἰς τὰ ὁποῖα ἀπεικονίζεται τὸ σῶμα του εἰς μίαν θαυμασίαν ἐνορχήστρωσιν πρὸς τὸ περιβάλλον του, ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται αὐτοῖκανοποίησιν, διότι φαίνεται μεγαλύτερος καὶ ἰσχυρότερος ἀπ' ὅ,τι εἶναι.

Ὁ ἀρχαῖος Ἕλληνας ἠθέλησε τοὺς θεοὺς του ὑψηλοτέρους, πλέον σωματώδεις καὶ μεγαλυτέρους ἀπ' ὅ,τι ὁ ἴδιος εἶναι, καὶ ἀκριβῶς αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ ἴνδαλμα τῶν ὑποσυνειδήτων πόθων του, τοὺς ὁποίους δὲν ἠδυνήθη ποτὲ νὰ ἐκπληρώσῃ.

Εἶναι λοιπὸν φανερὰ ἢ σπουδαιότης καὶ ἢ σημασία τοῦ ἐξ οἰασθῆποτε αἰτιολογίας περιορισμοῦ τῆς κινητικῆς λειτουργίας ἐνὸς ἀτόμου, καὶ μάλιστα ὅταν αὕτη συμβαίῃ κατὰ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν, καθ' ἣν οὗτος πλέκει τὰ ὄνειρά του καὶ ὑφαίνει τὰ ἰδανικά του, καθ' ἣν δηλαδὴ περίοδον τῆς ἐμπειρίας ἢ λογοκρισίας δὲν ἔχει χρησιμοποίησιν ἀκόμη τὴν ἀπηνῆ γαλίδαν της καὶ τοῦ χρόνου αἰσκιὰ δὲν ἔχουν χαράξει βαθέως ἀνεξίτηλα τὰ ἴχνη των. Τοῦ νέου αἰ ἐπιδιώξεις καὶ τὰ ἰδανικά εὐτυχῶς δὲν ἔχουν ὅρια, ὁ συναισθηματικὸς του κόσμος εἶναι ἀπέραντος καὶ ἀνεξάντλητος.

Δὲν ὑπάρχει τις ἀσφαλῶς εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτῆν, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ πιστεῦῃ ὅτι θὰ ἠδύνατο περισσότερα νὰ δημιουργήσῃ καὶ ἀποδώσῃ εἰς τὴν ζωὴν του, ἐὰν δυσμενεῖς κατ' αὐτὸν ἐπιδράσεις καὶ δυσκολαίαι δὲν εἶχον ἀνακοπτικῶς ἐπενεργήσει· πόσας ὅμως θὰ καταλογίσῃ εὐθύναν εἰς τὴν τύχην του ἢ τὴν μοῖραν του ὁ ἀνάπτηρος, τοῦ ὁποίου λείπει ἢ ἀκοή, ἢ ὄρασις, ἢ να πόδι; Θὰ εἶναι δύσκολον νὰ τὸν πείσετε ὅτι δὲν ἐτρώθη ἢ προσωπικότης του καὶ ὅτι ἂν εἶχεν ἀρτιμέλειαν πλήρη, ἢ ἐπιρροή, ἢ προβολή καὶ ἢ ἀκτινοβολία του

δὲν θὰ ἦσαν μεγαλύτεραι, ὄχι μόνον ὅταν τὸν βλέπετε, ἀλλὰ καὶ ψυχολογικῶς, ὅταν τὸν συναναστρέφεσθε ἢ ἐπικοινωνήτε καὶ συγχρωτίζεσθε μετ' αὐτοῦ.

Ἐάν τ' ἀνωτέρω ἀναλογισθῆτε, τότε θὰ πεισθῆτε διατι ἡ ἀνατομικὴ βλάβη ἐνὸς μέλους τοῦ σώματος, τοῦ ὁποίου ζητοῦμεν τὴν ἀνατομικολειτουργικὴν ἀποκατάστασιν, ἐπηρεάζει ἢ καὶ ἀκτινοβολεῖ ἐπὶ ἐνὸς εὐρύτερου ὑποθέματος, τοῦ ὁποίου τὸ βάθος εἶναι δυσανάλογον πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς σωματικῆς του βλάβης καὶ μέσα εἰς τὸ ὅποιον χάνεται ἡ μορφολογικὴ αὐτὴ ἀναπηρία. Καὶ τὸ βάθος αὐτὸ εἶναι ἐκάστοτε διάφορον, ἀπολύτως ἀτομικόν, ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἰδiosisστασίας τοῦ ἀναπήρου, ἐκ τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ ἰκανοτήτων, ἐκ τῶν οἰκογενειακῶν του παραδόσεων καὶ ἐκ τῶν κοινωνικῶν αὐτοῦ βλέψεων.

Τὸ ἀτύχημα δηλαδὴ τοῦ μικροῦ παιδιοῦ παρουσιάζεται διπλοῦν. Εἶναι θετικόν καὶ ἀρνητικόν· θετικόν μὲν διότι πάσχει καὶ ἀδυνατεῖ νὰ ὀλοκληρώσῃ τὴν κοινωνικὴν του ζωὴν—σκεφθῆτε ἓνα χωλὸ παιδί πού δὲν μπορεῖ νὰ παίξῃ, δὲν μπορεῖ νὰ συμμετέχῃ εἰς τὴν χαρὰν τῶν ὀμηλικῶν του—ἀλλὰ καὶ ἀρνητικόν· διότι ὁ βαθμὸς ἀναπηρίας, τὴν ὅποιαν ἡ ἀντικειμενικὴ ἐξέτασις διαπιστώνει, καὶ ἡ ὁποία ὅταν μεγαλώσῃ—καὶ θὰ ὀμιλήσωμεν περὶ αὐτοῦ—θὰ ἀποτιμηθῇ εἰς χρῆμα, καὶ ἡ σπουδαιότης αὐτῆς, ἀνήκουν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὑποκειμενικὴν τοῦ πάσχοντος ἐκτίμησιν. Ὅλοι ἀντιδικοῦμεν πρὸς τὴν μοῖραν μας, ὁ ἀνάπηρος ὅμως εἶναι ὑπόδικος ἢ πιστεύει ὅτι εἶναι ὑπόδικος ἐσαεὶ πρὸς αὐτήν.

Πέραν ὅμως τῶν ἀνωτέρω, ὁ μικρὸς μας πάσχων ἔχει ν' ἀντιπαλαίσῃ καὶ μὲ κάτι ἄλλο, τὸν σαδισμόν, τὰ σκώμματα καὶ τὴν χλεύην τῶν ἀδελφῶν του πρῶτον, τῶν ὀμηλικῶν του καὶ αὐτῆς τῆς πολιτείας τὴν περιφρόνησιν καὶ τὴν ὑποτίμησιν ἐνίοτε.

Ἐνθυμοῦμαι ὡς μικρὸ παιδί—φοβοῦμαι δ' ἔκτοτε ὅτι τὰ πράγματα δὲν ἤλλαξαν πολὺ καὶ δὲν ἐβελτιώθησαν—πόσον πικρὰ ἦτο ἡ τύχη τῶν μικρῶν αὐτῶν πασχόντων καὶ μὲ πόσας ἀπογοητεύσεις ἐποτιζόντο,

ἀφοῦ πολλάκις καὶ τὸ πραγματικόν των ἐπώνυμον ὑπεχώρει εἰς τὸ παρατσουκλι τὸ συνδεδεμένον μὲ τὴν ἀναπηρίαν των, διὰ νὰ διαιωνισθῇ ὅπως τὰ στίγματα τῆς κληρονομικότητος ἐπὶ τῶν ἀπογόνων των. Ἐνας κάποτε Κουτσοπόδης εἰς τὸ παρελθὸν ἐκληροδότησε τὸ ὄνομα τῆς ἀναπηρίας εἰς τοὺς διαδόχους του. Τοῦ στίγματος τούτου καὶ τῆς περιφρονησεως τὰ βέλη καὶ τὰς αἰχμὰς δὲν ἀπέφυγε καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ θεὸς Ἡφαιστος. Συγκάτοικος εἰς τὸν Ὀλυμπον, προεκάλει βαθύτατα τὸν γέλωτα τῶν ἀθανάτων, ὅπως τόσον παραστασιακὰ περιγράφει ὁ Ὅμηρος: Ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνώρτο γέλωτος μακάρεσσι θεοῖσιν, ὡς ἴδον Ἡφαιστον διὰ δώματα ποιπνύοντα.¹

Ἐπάρχει κάτι τὸ τραγικόν, ἀλλὰ καὶ δραματικόν εἰς τοὺς στίχους αὐτοὺς τοῦ ἀθανάτου ποιητοῦ.

«Σημειωμένους ἀνθρώπους» τοὺς θεωρεῖ ὁ λαὸς τοὺς ἀναπήρους, καί, ἀντὶ νὰ τοὺς βλέπῃ μὲ μεγαλυτέραν συμπάθειαν καὶ συμπόνιαν, τοὺς πειράζει, τοὺς χλευάζει. Ἡ πολιτεία μάλιστα τοὺς στερεῖ τὸ δικαίωμα ὀρισμένων ἐπαγγελμάτων, ἢ ἀποτιμᾷ καὶ καθορίζει τὸν βαθμὸν τῆς ἀναπηρίας των δι' ὀρισμένου ποσοῦ, διὰ τὸ ὅποιον πολλάκις γίνονται καὶ θλιβερὰ παζαρεύματα.

Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ζῶμεν εἰς μίαν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ homo sapiens τείνει ν' ἀντικατασταθῇ ἀπὸ τὸν homo economicus καὶ ὅτι ἐπὶ τῇ βάσει ἐνὸς τοιούτου ψυχροῦ ὑπολογισμοῦ καὶ διαπραγματεύσεων θὰ ἐκτιμᾶται, θὰ ἐξαργυρώνεται ἓνα οἰονδήποτε σφάλμα τῆς φύσεως ἢ μιᾶς κακῆς συγκυρίας τὸ θλιβερὸν ἀποτέλεσμα.

Μήπως ἄλλωστε ἡ ἀξία ἐνὸς ἀνθρώπου εἰς ὀρισμένας χώρας δὲν ὑπολογίζεται ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς χρῆμα;

Ἡ ψυχρότης ὅμως αὐτῆ τῶν ἀριθμῶν εἰς τοὺς ὁποίους θὰ ἀποτιμηθῇ ἡ βλάβη ἀποτελεῖ λύσιν τὴν ὁποίαν ἀναζητεῖ καὶ ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἀνεύρῃ ἡ πολιτεία ὅταν κάποτε τὸ ἀνάπηρο παιδί ἐνταχθῇ ὡς μὴνός εἰς τὸ κοινωνικόν της σύνολον. Ἄ-

1. Ἰλιάς Α 599-600.

φορᾶ τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὸν πάσχοντα ἀλλὰ οὐχὶ τὰς σχέσεις τοῦ παιδιάτρου ἢ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν συνάνθρωπον.

Ἡ δι' αὐτὸ φροντίς καὶ μέριμνα προβάλλει ἀσφαλῶς ὡς ἀπόλυτος ὑποχρέωσις τῆς συγχρόνου κοινωνίας καὶ πολιτείας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει μετατεθῆ ἓν σημαντικὸν μέρος τῆς εὐθύνης τὴν ὁποίαν ἄλλοτε μόνον ἡ οἰκογένεια ἐπωμίζετο.

Ἄλλὰ ἡμεῖς ὡς παιδίατροι, ἢ ὡς ἱατροὶ γενικώτερον, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ἔχομεν ἀπέναντί μας ἓνα πλάσμα ὁμοιον μὲ μᾶς, μὲ τὰ ἴδια ὄνειρα, τοὺς ἰδίους πόθους καὶ ἐπιθυμίας, τὰς ἰδίας ἐπιδιώξεις, τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ μόλις ἀνατέλλει, ἐνῶ τοῦ ἐνηλίκου εὐρίσκεται εἰς τὴν δύσιν της· καὶ τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ προσωπικότης διαπλάσσονται ἀκόμη, ἐνῶ τοῦ ἐνηλίκου ἡ ἠλικιωμένου ἔχουν ἤδη ὀριμάσει· ἡ διαφορὰ δὲ αὕτη δὲν εἶναι οὔτε μικρὰ οὔτε ἄμοιρος σημασίας.

Διότι βεβαίως ὅταν ἡ ἀναπηρία παρουσιασθῆ βραδύτερον ἐπὶ τοῦ ὀρίμου καὶ τοῦ ἐνηλίκου, τότε ἡ ὀριμότης τοῦ ἐγκεφάλου ἐπιτρέπει τὴν κατ' ἄλλον τρόπον ἀντίδρασιν καὶ ἀντιμετώπισιν αὐτῆς. Οὕτως, ἡ κώφωσις τοῦ Μπετόβεν δὲν ἀνέστειλε τὰς τελευταίας μεγαλοφυεῖς αὐτοῦ δημιουργίας, ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ βαρυτάτη ἀναπηρία τῆς Elisabeth Browning ἀντὶ νὰ ὀδηγήσῃ αὐτὴν εἰς ἀπαισιόδοξον ἀρνητισμὸν διωχεταιῦθη εἰς τὰ περίφημα σονέττα.

Ὅσάκις ὅμως ἡ ἀναπηρία ἐμφανισθῆ πολὺ ἐνωρίς, ὅπως εἰς τὰ παιδιά, τότε, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἀνατομικὴ ἔκτασις τῆς βλάβης, παρουσιάζεται οὐσιαστικῶς πολὺ ἐρύτερα. Πίσω δηλ. ἀπὸ τὸ μικρὸ ἢ μεγάλο τραῦμα, πίσω ἀπὸ τὴν οἰανδήποτε σωματικὴν οὐλὴν ὑποκρύπτεται καὶ χαίνεται μία ἄλλη, ἣτις προκαλεῖ δυσμορφίαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀτόμου· αὐτὴν βεβαίως ὁ ἐκτιμητῆς καὶ στατιστικολόγος εἶναι δύσκολον νὰ καθορίσῃ. Σεῖς ὅμως εἶσθε ὑποχρεωμένοι νὰ τὴν ἀναζητήτε καὶ θὰ τὴν εὑρετε!

Τότε μόνον θὰ ἀντιληφθῆτε πόσον ἐρύτερον εἶναι τὸ πρόβλημα πού ἔχετε νὰ

ἀντιμετωπίσετε καὶ πόσον αἰ εὐθῦναι σας ὡς ἱατρῶν ἀξιάγονται. Τότε μόνον θὰ ἀποκτήσετε τὴν ἰκανότητα νὰ διαπιστώσετε τὴν ὑφισταμένην κατάστασιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνακύπτον βαθὺ χάσμα, τὸ ὁποῖον μοιραίως θὰ ἀναπτυχθῆ εἰς τὸ παιδί ἐκ τῆς ἀνίσου πνευματικῆς καὶ σωματικῆς ἀναπτύξεως, ὡς καὶ τὰς ἐξ αὐτοῦ συνεπειάς.

Πρέπει δηλαδή νὰ προσπαθήσετε νὰ συλλάβετε γενικῶς καὶ οὐχὶ μερικῶς τὴν ἔκτασιν τῆς δημιουργουμένης καταστάσεως καὶ τὴν μοιραίαν ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν πρόκειται ν' ἀσκήσῃ ἡ μείωσις τῆς σωματικῆς ἀναπτύξεως ἐπὶ τῆς πνευματικῆς του ἐξελίξεως, καὶ ἀντιστρόφως.

Δὲν πρόκειται βεβαίως σεῖς νὰ διορθώσετε τὴν ἀναπηρίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἄλλωστε δὲν εἶσθε καὶ εἰδικοί. Θὰ χρειασθῆ συνεργασία πολλῶν. Ἀντιθέτως ὅμως πρέπει νὰ συμβάλετε καὶ βοηθήσετε εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῆς προσωπικότητός του, τῆς ψυχосωματικῆς τοῦτέστιν προβολῆς ἐκάστου ἀτόμου πρὸς τὸ περιβάλλον του, ἐκείνης πού, ἐνῶ δὲν φαίνεται, ὑπάρχει πάντοτε, ἐκείνης διὰ τῆς ὁποίας ὅμως ὁ ἄνθρωπος ζῆ, κινεῖται, σκέπτεται, εἶναι δυστυχῆς ἢ εἶναι εὐτυχῆς.

Τὰ περισσότερα πλέγματα καὶ συμπλέγματα τὰ ὁποῖα καταβιβῶν καὶ βασανίζουν τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον ἔχουν συνήθως ἀφετηρίαν καὶ ὑποκρύπτουν τοιαύτας ἀναπηρίας καὶ οὐλὰς, καὶ ἐνῶ αὗται πολλάκις δὲν φαίνονται, ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ τὰς λησμονήσῃ.

Καὶ ἡ ψυχосωματικὴ αὕτη προβολὴ εἶναι γνωστὸν ὅτι διαπλάσσεται καὶ ἀποτελεῖ προέκτασιν ἄλλοτε ἄλλων ὀρίων καὶ διαστάσεων, ἄλλοτε ἄλλου περιεχομένου καὶ ποιοῦ καὶ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ ἀτόμου ὡς ἐνιαίας κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνατομικῆς ὀντότητος. Δι' αὐτῆς ἀκτινοβολεῖ ὁ ἐσωτερικὸς μας κόσμος, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτῆς τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου τὸ κάλλος καὶ ἡ ἄρμονία θὰ μετουσιῶνται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μας εἶναι, εἰς συναισθηματικὸν πλοῦτον, ὁ ὁποῖος θὰ τροφοδοτῆ καὶ θὰ διατηρῆ ἐναργῆ καὶ ἄσβεστον τὴν ἐστίαν τῆς ἀκτινοβολίας. Καὶ ἡ προσωπικότης αὕτη —δὲν πρέπει νὰ αὐταπατώμεθα— ὀσάκις ἡ

ἀρτιμέλεια τοῦ σώματος πάσχη, διασπᾶται, καὶ ἡ ἐνιαία αὐτῆς μορφή χαλαροῦται.

Οὕτω, ἡ ἀνατομικὴ βλάβη ἐνὸς μέρους τοῦ σώματος, τοῦ ὁποίου ζητεῖται ἡ ἀνατομικολειτουργικὴ ἀποκατάστασις, παρουσιάζεται διάφορος εἰς κάθε ἄνθρωπον, ὅπως διάφοροι εἶναι οἱ ἄνθρωποι καὶ διαφορετικὴ ἡ προσωπικότης των. Ἐκεῖ ὁ ἰατρός, ὡς σύμβουλος τῆς οἰκογενείας, ὡς φίλος τοῦ παιδιοῦ, ὡς κοινῶν τῶν ὑποσυνειδήτων αὐτοῦ τάσεων καὶ ἐπιθυμιῶν, θὰ προσπαθήσῃ—καὶ πρέπει νὰ ἐκμεταλλεῦθῃ τὸν ἀνεξάντλητον ψυχικὸν πλοῦτον ποῦ διαθέτει κάθε ἄνθρωπος—νὰ ἀνεύρῃ τὰς εὐαίσθητους πτυχάς, ἃς φαίνεται περισσότερον ὅτι ἔθιξεν ἢ ἐσκίασεν ἀνατομικὴ οὐλὴ καὶ νὰ φροντίσῃ νὰ τὰς ἀπευαισθητοποιήσῃ, ὥστε νὰ μὴ ἀποτελοῦν συνεχῆς—καὶ διὰ νὰ μεταχειρισθῶ ἀυστηρῶς ἰατρικὴν φράσιν—ἀντιγόνον πρὸς ἔκλυσιν ἀλλεργικῶν ἀντιδράσεων. Ἐναντιῶν τῶν θὰ φροντίσῃ ν' ἀποκαλύψῃ τὰς τυχὸν ὑφισταμένας ἀντιρροπιστικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, νὰ τὰς θερμάνῃ καὶ γονιμοποιήσῃ, νὰ τὰς ἐνισχύσῃ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ οὕτω τὴν ἐναρμόνισιν διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ὑπεροχῆς των εἰς τὴν διεσπασμένην προσωπικότητά του καὶ τὴν ἐνταξιν ἀνέτως εἰς τὸ σωματικὸν τῆς περιβλήμα.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργον τοῦ ἰατροῦ ὅταν διαγνώσῃ ἢ διαπιστώσῃ μίαν οἰασδήποτε φύσεως ἀναπηρίαν ἐξ ἐκείνων αἱ ὁποῖαι, ὡς ἐδήλωσα, ἐνῶ ἔχουν παραβλάψῃ τὴν σωματικὴν ἐξέλιξιν τοῦ ἀνθρώπου, ἔχουν ἀφήσει ἀλώβητον τὴν πνευματικὴν του ἀνάπτυξιν.

Τότε ἴσως ὁ ἰατρός θὰ κατορθώσῃ νὰ πείσῃ τὸν ἄρρωστον καὶ τὸ περιβάλλον του ὅτι ἡ προσωπικότης του καὶ ἡ προοπτικὴ τῆν ὁποῖαν αἱ ὑποτιθέμεναι ἰκανότητες διέγραφον διὰ τὸ μέλλον του δὲν ὑπέστησαν μείωσιν, διότι ἐνῶ ἡ ἀναπροσαρμοστικὴ ἰκανότης τῆς σωματικῆς βλάβης παρουσιάζεται ἴσως περιορισμένη, ἡ πνευματικὴ τοιαύτη εἶναι ἀπεριόριστος. Τότε ἴσως θὰ μπορέσῃ ὁ ἰατρός τὴν

ἔκτασιν τῆς οὐλῆς νὰ σμικρύνῃ καὶ τὸ πάθος καὶ τὴν λύπην τοῦ ἀναπήρου ὄχι μόνον νὰ ἐλαττώσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀνταλλάξῃ ἢ νὰ ἐξαργυρώσῃ μὲ μίαν δημιουργικὴν αἰσιοδοξίαν, ἀντὶ νὰ τὸν ἀπωθήσῃ εἰς τὴν νοοτροπίαν ἐνὸς ἀπομάχου. Μπορεῖ μάλιστα ἐνίοτε ὁ ἰατρός, ἐκμεταλλεόμενος τὴν οἰανδήποτε σωματικὴν του μειονεκτικότητα, ὅταν ἐναντὶ αὐτῆς ἐκ τῆς διανοητικῆς σφαίρας ὀρισμέναι ἐπιδόσεις ἢ καὶ φιλοδοξίαι παρουσιάζωνται ἐντονώτεραι καὶ ὑψηλότεραι, νὰ τὰς μετατρέψῃ εἰς δημιουργικὸν πείσμα καὶ νὰ τὰς ἀποκορυφώσῃ εἰς πνευματικὰ ὕψη. Τοιαῦτα παραδείγματα ὑπάρχουν πάμπολλα—ποῖος δὲν ἐνθυμεῖται τὸν Byron, τὸν Lautrec—εἰς τὰ ὁποῖα ὄχι μόνον ἡ οἰαδήποτε σωματικὴ δυσμορφία θὰ κρύπτεται ἢ θὰ καθίσταται ἀφανής, ἀλλὰ πολλάκις θ' ἀποτελῇ συνεχῆς κίνητρον καὶ ἐρέθισμα πρὸς ὑψηλὰς πράξεις καὶ ἐπιτεύξεις. Ἐὰν τοῦτο ὁ ἰατρός δὲν τὸ ἐπιτύχῃ, ἐὰν δηλαδὴ οὗτος περιορισθῇ μόνον εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς μικρᾶς ἢ μεγάλης σωματικῆς βλάβης, χωρὶς παραλλήλως νὰ δυνηθῇ νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ τὴν ἀπήχησιν αὐτῆς ἐπὶ τῆς ὀλότητος τοῦ ὄργανισμοῦ, δὲν θὰ ἔχῃ ἐπιτύχει τοῦ σκοποῦ του.

Τοῦ ἰατροῦ λοιπὸν αὐτοῦ ἐζητήσαμεν ἀπόψε νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχήν καὶ νὰ καθορίσωμεν τὴν εὐθύνην καὶ τὰς ὑποχρεώσεις, ὡς συμβούλου εἰς τὴν οἰκογένειαν μὲ τὸ ἀνάπηρο παιδί. Αὐτοῦ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπισημάνωμεν τὸν ρόλον καὶ τὴν μεγάλην σπουδαιότητα τῆς ἀποστολῆς του, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν συμπάστασιν καὶ τὴν βοήθειαν, ὥστε τὸ δύσκολον ἔργον τὸ ὁποῖον ἡ ὑμετέρα Ἐταιρεία ἔχει ἀναλάβει, νὰ καταστῇ εὐκολώτερον.

Ἐὰν δὲ μὲ τὴν σημερινὴν διάλεξιν ἐπέτυχῃ ὅπως μεταγγίσω εἰς τὸ κοινὸν καὶ μέρος ἀκόμη τῆς συγκινήσεως τὴν ὁποῖαν ὁ ἴδιος αἰσθάνομαι τὴν στιγμὴν αὐτὴν διὰ τὴν τύχην τοῦ ἀναπήρου παιδιοῦ, τότε πιστεύω ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς σημερινῆς μου διαλέξεως, ἔστω καὶ μερικῶς, εἶχε κάποιαν δικαιολογίαν.